

МИРОСЛАВА ЛАСОВСЬКА

ЛЬОДОЛОМ

ДРАМАТИЧНА ДІЯ

НА ОДНУ ВІДСЛОНУ

Нью-Йорк — Торонто, 1974.

МИРОСЛАВА ЛАСОВСЬКА

ЛЬОДОЛОМ

ДРАМАТИЧНА ДІЯ

НА ОДНУ ВІДСЛОНУ

diasporiana.org.ua

Нью Йорк — Торонто, 1974.

АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
ВИДАННЯ Ч. 5

Друкарня В-ва „Гомін України”
140 Bathurst St., Toronto, Ont.
Canada
—— M5V 2R3 ——

Сцена являє собою міську світлицю. Праворуч у глибині — піяно, на першому пляні, теж праворуч, креслярський станок. Ліворуч, в задній стіні, входові двері. У стіні ліворуч — двері до другої кімнати. М'яка канапа, крісла, бібліотека, на стінах — картини.

Нестор стоїть біля станка і креслить. Кругом нього звитки паперу, прямо на долівці. На стіні, над станком, креслярське приладдя. На момент він перериває рисування, протирає очі, протягується, а далі знов заглиблюється в працю.

Стукіт у двері, але Нестор його не чує. Сильніший стукіт.

Нестор: Увійдіть!

Професор (Просуває голову у відкриті двері, розглянувшись, входить. В одній руці у нього — китиця весняних квітів, загорнута в папір, під пахвою другої портфель із нотами, а в жмені парасоля. До себе): Ну і гаразд. Значить не спізнився. (До Нестора) Добрий день вам, Несторе! Як поживаєте?

Нестор: Здравствуйте, товаришу професор!

Професор: Дзвонив знизу, не додзвонився. Сюди ледь-не-ледь достукався. (Скидає плаща, парасоллю ставить при дверях, а квіти і портфель кладе на піяніно. Підходить до станка.) А ви за роботою! (Приглядається проектові.) Ого! Ну і споруда! Читав я про конкурс на столичний театр... читав і про вашу участь у ньому. Розмашна споруда, еге... розмашна! Надхненно епоху закріплюєте, що? Епоху нечуваного росту соціалістичної культури... що?

Нестор: Якщо я вас правильно розумію...

Професор: Правильно, голубчику, правильно. Інакше й бути не може. Та ви глядіть, тут у вас портал... так... трохи на гуцульську церкву замахає. Обережно з пережитками! Хе, хе, хе, хе! Та... це тільки жартома...

Нестор: Якраз цей портал, на вашу думку, професоре, він не гармонізує з цілістю?

Професор: Навпаки! Оригінальний проєкт! Монументальний і легкий. Я сам, бачите, закінчив одну симфонію. В понеділок у фільгармонії було пробне виконання, сьогодні знову проба, а мені ще треба поробити деякі зміни... та... чомусь... годі було зосередитись!

Нестор: Брак надхнення?

Професор: Ні, ні, ні! Це вже тільки суха технічна коректура, та і то не міг зосередитись.

Нестор: Невже! Чому ж це?

Професор: Та що ви, Несторе, жартуєте? Хіба сьогодні не особливий день?!

Нестор: Ви про що, професоре, може про сестру?! Якщо так, то облиште цю розмову.

Професор: Я кажу, що особливий день сьогодні!

Нестор: У мене, завдяки моїй сестрі, кожний день особливий. Там он *(показує у простір)* турботи, сором, дорікання, а тут від матері, патріотичні науки, розмови про якусь утопійну Україну, істерика з плачами... Набридло це все!

Професор: Мати дорікає та й тамті теж...

Нестор: Тамті погрожують, колоди на шляху до кар'єри кидають!

Професор *(з іронією)*: Кар'єри забаглосьь...

Нестор: Не іронізуйте, професоре! Не кар'єри, працювати хочу, так багато батьківщина від нас потребує!

Професор: А сестра?.. Ох, зрадив я, коли дізнався, що Галя повертається! *(Розгортає квіти з паперу.)* Насилу вибігав цю китичку. Непишна вона, але день таки справді особливий, хоч погода препаршива. Сніг з дощем.

Нестор: Дванадцять років вичікувана сестра з'являється. З'являється, щоб перегородити братові шлях до майбутнього. І ви, професоре, кажете радіти?

Професор: Чи справді я казав?

Нестор: Може ні, може тільки гадали. Та як мені радіти, коли післязавтра здаю проєкт до затвердження, Ви знаєте, що це значить? Місяці копіткої праці, десятки варіантів проєктів, недоспані ночі, праця в лихоманці надхнення... а тут, вислужниця імперіалістичних ворогів народу, в позі страдниці за Україну приїздить, і цвяха б'є тобі в... кар'єру.

Професор *(витягає з портфеля ноты, розставляє їх на піяніні, приглядається деяким сторінкам і, хитаючи головою, бурмоче)*: Он, бачите, яке діло. Оце історія... А тут партитура симфонії „Льодо-

лом". Галя, частенько бувало, казала: „Киньте, професоре, ваші мініятюри, сонати, етюди... хотілось би, бачите, симфонії, музичного епосу, широкого полотна, де змагались би стихії! Де розгнущання нищівних сил в тілищах гідких потвор-драконів... а їм назустріч лицарі правди, закуті в зброю ясну... Жмути сліпучого соняшного світла, що прориваються крізь склублені хмари... лицарі в льоті! Далі — удар... жорстокий бій... а там перемога лицарів Правди". Вона взяла тоді декілька акордів, ось так... *(бере акорди, опісля грає.)*

Нестор *(перебиває гру)*: Невже ви, товаришу професор, ви — відомий радянський композитор, що його патос в музичних творах збуджує ентузіазм і породжує любов до нашої соціалістичної батьківщини, ви наснажувались мріями дівчини, ворога того народу, для якого ви творите?

Професор: Дивіться, Несторе, Галя взяла, було це рівно тому дванадцять років, декілька акордів. Вичарувала перед очима свого вчителя примарну візію. Та коли її насилу забрали звідсіля, візія стала гігантським, виразним образом. Моторошна темінь і світло правди. Гидота і краса! Насилля і воля! Вже нікуди даліше піти контрастам. Довго передумував, виношував, аж схопив у музичні рамці. Я назвав свою симфонію „Льодолом". Назвав би так, як слід назвати, та хто зна... *(робить нез'ясований рух рукою)*. Діалектика, бачите, химерна штука. Вона, як норовистий кінь, — раз ти на ньому, а другий раз під ним. Не кажіть, не кажіть! Навчився і я діалектикою орудувати. Я ж радянська людина тепер і ... діалектично мислячи, сяк чи так, виходить, що і для мене і для вас сьогодні надзвичайний день. Зі заслання повертається надхненниця „Льодолому", моя неперевершена учениця, а ваша... рідна сестра! Поставте ці квіти у водичку, щоб не прив'яли. *(Встромляє Несторові у руки квіти, а далі б'є грімкий акорд в мажорі.)*

Нестор: Стривайте, після засад діалектики...

Професор: Чорт з нею, важне, щоби квіти не прив'яли. *(Чути стукіт у двері і зараз же, без запрошення, входить бідно вдягнена сусідка Марія.)*

Марія: Добрий день, товариші, чи як там... здраствуйте. *(До Нестора, який стоїть непорушно й не відвертається.)* Молоко принесла, чуєте?

Нестор: Та чую, чую... здраствуйте. Мама в хаті немає.

Марія: Знаю, що немає. Ніби хто не знає, куди ваша мати пішла. Від досвіту вона вичікує на двірці.

Нестор: Поставте молоко у кухні...

Марія: Йдучи сюди, Оришку Юхимову стрінула, та бачили б ви, яка вона рада стала, коли я їй про приїзд панни Галі сказала. А я вже вчора довідалась, мені Олекса Терешків...

Нестор: Годі вже, а йому певне Марія Петрівна, а цій певне судка з другого кінця вулиці...

Марія: Та ж день незвичайний!

Професор: Правда, правда! Який надзвичайний день! Ви теж зустрічати прийшли?

Марія: ... каже Оришка, то я у птахопром ще побіжу, може курочку, а може покладків розкомарю...

Нестор: Чому ж це ви мені кажете?

Марія: ... а Сидор, що в депо працює, казав, що пані Марія, то значить, вибачте, ваша мама, що лиш який поїзд приїде — попід вагони бігає...

Нестор: І чого там мамі бігати?! Молоко занесіть у кухню, а я скажу, що принесли. Мені бачите ніколи! Мені з працею треба встигнути!

Марія: Як то з працею?! То... правда... не моя справа... але в такий день...

Професор: Логічно, логічно! Ви праві, достойна громадянко! Сьогодні надзвичайний день! Він зовсім міняє фінальну партію моєї симфонії.

Нестор: Професоре, у вас симфонія, а мені треба зфіналізувати мій твір...

Професор: Друже, не мечіться по кімнаті в цьому темпі... послушайте, я вам зімпровізую... *(підбігає до піяніно і бере акорди мого тнього маршу)*.

Нестор: Годі, професоре!

Професор: Тим маршем привітаю Галю...

Нестор: Я не видержу! Благаю! Молю вас. Ви руйнуєте мій фінал! Фінал мого твору, моїх зусиль, моїх творчих мук!

Професор: Товаришу інженере...

Нестор: У мене нерви до крайніх меж натягнуті!

Професор: Розумію. Стан творчого перевразливлення. Зовсім ясно, післязавтра здаєте ваш проект на столичний театр... мариться слава... гроші... кар'єра... Самозрозуміло! Та от, бачите, я ніколи не мав сестри... „Сестра”! Яке прекрасне слово! Мав я колись маму. Мати і сестра... крихітні істоти з гігантним нагромадженням почуттів. Материнська ласка і тепло сестриної любови! Дивіться, люба громадянко, як плачуть мої дурні, бурлацькі очі. Бачите, бачите, справді плачуть... *(соромливо витирає їх)*.

Нестор: Діалектично розібравши...

Професор: До чорта з вашою егоїстичною діалектикою! Є такі святі речі на світі, що їх не перелицює ніяка діалектична магія. Батьківщина... мати... сестра... і ще яка сестра, яка сестра!

Марія: Ото, ото, яка сестра! Як проста жінка — то вам скажу, що не можу тее слухати без нервів. А як мене нерви візьмуть, то хоч би що, хоч би... та будь собі і комсомол, то правду вам відрубую і робіть собі зо мною, що хочете, (береться поплід боки). А що Галочка, небожатко, через вас каралася дванадцять років, то не забувайте, паниченьку. Ой, не забувайте, та киньте до дідька оте малювання та біжіть на двірцець сестру зустрічати. Руки їй цілуйте та прощення просіть!

Нестор: Годі! І ваша патологічна лірика, професоре, і небиліці цієї громадянки рішуче не доходять до мене.

Марія: Господоньку мій милосердний! Небиліці ви кажете?

Нестор: Коли хочете точнішого визначення, то хіба брехнею можна назвати те, що сестра дванадцять років через мене каралася!

Марія: Що, я брехунка?! Та бий мене сила Божа, коли я хоч раз зроду закривила правду! Чуєте, пане професоре, чуєте? Та ж і ви може знаєте, чому Галочку забрали. Бачите, як розкричався!

Нестор: Перестаньте! Не хочу вас більше слухати!

Марія: Не хочете, то й не треба. Я собі йду геть, а як то було, не бійтеся, дехто знає. *(хоче йти)*.

Професор *(Заступає Марії дорогу)*: Стривайте, добра жінко. Ви, Несторе, бачу, не знаєте правди, але люди знають.

Нестор: Що ж, кажіть!

Марія: Ліпше ви розповіли б, паноньку, а то він мені скаже, що брешу.. а я ж на власні очі бачила і чула все дочиста. Він *(показує на Нестора)* — хлопчисько, хворий тоді лежав, вже кілька днів висока гарячка тривала. Того вечора я зайшла, бджоляного воску принесла. На кип'яток воску різаного накидала я, щоб легше дихати дитині було і, що думаєте, не допомгло? Хлопець перестав кидатись у ліжку та й заснув. А пані Марія теж, сидючи біля дитини, придрімала. Лагідний запах пахучого воску і на неї поділав. Тихо, тихо стало, що й мені не хотілось виходити на заметіль, яка гуляла на вулиці.

Нестор: І батько задрімав...

Марія: Ні, вони були тоді у другій кімнаті, а Галя сиділа тут, де тепер ваш робочий станок стоїть, тут округлий стіл стояв і вона щось писала... і як я вже сказала... тихо так було... коли нагло як щось не загуркоче, якби двері виламати хотіли. Не дзвонили, тільки гримали. Ми з Галочкою збігли вниз. Четверо їх було, а на

вулиці гуркотіла машина. „Сем'я Борецьких здесь живіют?” — питають. „Так” — каже Галочка. І пішли за Галочкою по сходах вгору. Пішла і я за ними і стала ось тут, зараз таки біля дверей. Батько ваш вийшов з кімнати і, худий та дуже високий, стояв у тих дверях (показує на двері, які ведуть до другої кімнати.) „Марія і Семен Борецькі тут будуть?” — ще раз перепитав той, що перший увійшов у цю кімнату. „Так, я вже вам казала, що тут” — ніби злісно, а може то мені тільки так здавалось, відповіла Галочка. „То і вдягайтесь, підете з нами!” Як не заридала пані Марія, кинулась до вас, навколішки біля ліжка припала...

Нестор: А я міцно спав.

Марія: Мов янголятко ви лежали, зарум'янений від високої гарячки... вам тоді всього десять років було...

Нестор: То вони прийшли по батька і матір?

Марія: Не причулось мені, точно, на власні вуха чула „Семен і Марія”... Та батько стояв не ворухаючись. І Галочка стояла бліда, бліда, а потім... двоє їх перекидали папери на столі, а один розкинув гору нотних паперів, що тоді стояли на фортепіяні... правда, один ще залишився внизу, то я тому і вийти не могла... а потім — дивлюсь, а Галочка вдягає свій синій плащик. Я очам своїм не вірю. Чого, коли її не викликали? А вона кинулась мені на шию і каже: „Я за матір піду, я сильніша, не зрадьте тільки мене”. А той, що ноти перекидав, — „Ну, старик, швидше, у нас часу нет”.

Нестор: І ви певні того, що так воно було?

Марія: Таки не брешу.

Нестор: То чому мати мені того не розповіла?

Марія: Що ви мене питаєте, може тому, що був малий, а згодом... та то вже краще вам знати, як то було. Самому треба було правди шукати.

Нестор: Мені правду вже давно вияснено слідчими органами МВС. Мені доказано, що сестра моя поповнила низку проступків супроти батьківщини і за це її покарано. Не може бути двох правд. Вияснення радянського правосуддя для мене — це і є правда.

Марія: А цур же йому і пек! Кому то він вірить. Та вони і святого обчорнять і засудять. А за що батька вашого засудили, а за що маму хотіли арештувати, за які провини, я вас питаю, та... бачу, нема з ким говорити, бувайте здорові, йду собі геть!

Стефа (входить з завітком): Доброго здоров'я вам усім. Немає ще? А може ще тим поїздом, що в четвертій, вона приїде? Казав Данило, що...

Нестор: Прибувають нові персонажі. Хто черговий і з якими сенсаціями? Починає бути весело.

Стефа: Я з коржиками прийшла. Галочка, ще малою була, забігала до мене на ці коржики. Дайте, тето, коржика, — щебетала, то вам скажу, скільки зірок впало вчора увечері за Високий Замок. Дуже їх любила, бідненька.

Марія: Ет, краще ви не розповідайте. В злу годину вибралися ми до цієї хати.

Стефа: Як — в злу годину? Та це вже мабуть по четвертій, то вони от-от і будуть... а... може Галя зовсім не приїде?

Інженер *(входить, не стукаючи)*: Здрастуйте.

Нестор: Вітайте, Петре Павловичу!

Інженер *(приглядається присутнім)*: А може я не в пору?

Нестор *(збентежено)*: Тут, бачите... сусіди... вибачайте... а ось професор Гірний, наш відомий композитор.

Інженер: Приємно, дуже приємно. *(Тисне професорові руку)*. Я хоч недавно прибув до Львова, але всі знаменитості його вже мені відомі. Ну що ж, Несторе Семеновичу, я до вас, як здогадуєтесь — відносно проєкту. Як же стоїмо? Впораємось?

Нестор: Так... впораємось. А оце мала передишка. Гості, бачите...

Інженер *(дивиться на Марію і Стефу)*: Еге, бачу, милі гості у вас. Яку це okazji святкувати готуєтесь? І квіти в руках, і на обличчі якийсь вираз особливий...

Нестор *(розгублено)*: Тее...

Професор: Ви праві, шановний товаришу, ви близькі правди. День сьогодні особливий у нашого молодого друга і в нас. Гостю чекаємо.

Інженер: То я, певне, тут зайвий. Я тільки на хвилину прийшов поглянути...

Нестор: Але, де ж там, Петре Павловичу! Сідайте, розгостіться! Я, власне, зводжу останні підрахунки по видержливості матеріялу деяких деталей споруди. Два дні і... А це гості, так сказати, — принагідно заскочили.

Професор: Логічно. Гості ми — принагідні. Може і — зайві, коли врахувати, що це сімейна подія.

Нестор: Яка там подія?

Професор: От тобі й на! Не бачив сестри дванадцять років, а коли вона приїздить, то це не подія?!

Інженер: Авжеж подія. Тут нічого бентежитись, Несторе Семеновичу. Мене вже інформовано про вашу... ну, про ваше положення в сім'ї. Воно, звичайно, прикро і децю невігідно, але...

Нестор *(спалахує)*: Добре, що знаєте, Петре Павловичу! Хай усі знають. „Прикро і невігідно” — ха, ха, ха! У мене тавро — репресовані в родині.

Професор: Дорогий Несторе! Вже двадцять по четвертій і кожної хвилини можна надіятись прибуття вашої сестри.

Священик (*стукає і повагом виходить з костуром у руці*): Мир дому цьому.

Професор: Хай буде, як сказано. Мир і піднесення духа над суєту.

Марія (*до Стефи*): Два роки не бачила нашого пан-отця. Думала, давно вже помер.

Стефа: Безхатній він, то й тиняється.

Священик: Дозвольте присісти? Старі ноги стали, як і той, що його вони носять. Непридатні вже до нічого. (*Розглядається по приявних*). Хай вас Бог благословить, люди добрі. І ви, певне, гостю вітати прийшли.

Нестор (*до інженера*): Пробачте, Петре Павловичу. Все це для мене просто — як обухом по голові.

Священик (*приглядається Несторові*): А ти, сину, чи не Семеновий? Так, так... як дві краплі води. Диви, та ти вже і парубком став. А я хрестив тебе і твою сестру Галю. Хрестив... Ходи, ходи, хай поблагословлю тебе. Он, бачиш, і квіточки для сестри наготовив. Гарно, гарно...

Марія: Ой-йо-йой, що тут діється!

Нестор (*жбурляє китицею в напрямі входових дверей і квіти розсипаються по долівці*): Годі, тут уже край! Молоко, коржики, симфонія і релігійна мелодрама! Що це? Поясніть мені, що це?!

Професор (*встає, спираючись рукою на клявіатуру*): Какофонія...

Марія (*до Стефи*): Ходім геть. Кажу вам, що він такий, що й сестру свою прожене.

Нестор (*зачувши ті слова*): Щоб ви знали, гнатиму звідсіля кожного, хто тільки поважиться стати мені впоперек мого шляху. Хто заважатиме в моїй праці! Хто розкладатиме мою мораль, мораль чесної людини. А тепер ідіть геть!

Інженер: Оце так! Дуже добре! Так ось, мужньо слід розчищати шляхи до перемоги наших ідей. Тільки не так уже безоглядно, поривисто, Несторе Семеновичу.

Священик (*з трудом підводиться і прямує до виходу*): Хай буде Боже милосердя над цим домом.

Галля: Амінь, отче мій любий, амінь. (*Кидається йому в обійми. Вона увійшла ніким незапримічена. Коли її побачили, немов всі налякались*).

Усі: Галля!

Професор (*підбігає до піяніна, хоче почати гру, але змахує тільки руками. Біжить до Галі, ще раз вертається до піяніна, ловить партитуру і пригискає їй до грудей*): Фінал чи інтродукція?

Священник: Світло сонця прибуває з тобою, дорога дитино, в темінь дому цього.

Галля (*Веде священника до канапи і помагає йому сісти, він благословляє її; по черзі кидається вона в обійми — то професора, то обидвох жінок*).

Стефа і Марія (*чергуються швидко вигуками і запитаннями, не чекаючи відповіді*): Здорові? Довго їхали? Змерзли? Дуже голодні? Вона змучена... біденька... Сідайте ж бо... Молочка тепленького принесла. Коржика вам спекла. А молоденька яка! Нічого не змінилась. Як то не змінилась... марненька така...

Галля: З далекої дороги ваша гостя. Ждана... чи неждана... Мила... чи немила, але щаслива. Така щаслива!

Професор: Ждана! Ждана! Музикою хотів вітати. Але годі музикою глушити музику сердець, що тремтять, як перлини на сонці. Гомонять гарфами неземними. Слухайте, друзі мої, прислухайтеся! Чи чуєте її як я? О, божественна симфоніє!

Галля (*з усмішкою*): Завжди той самий. Завжди без змін. Ох, ви, лірику непоправний!

Професор: Не той вже, Галю. Ось вам. Це від мене. (*Простягає Галі партитуру*). Вам присвята. Лірики тут немає. Це та симфонія, що ви її чекали від мене.

Галля: Справді? Скільки зворушливих несподіванок стрінуло мене з моїм поворотом сьогодні. (*Обводить усіх привяних вказувальним жестом руки. Коли зупиняється на Несторові, рука спадає, і на мент її обличчя здригається з болю. Розгублено розглядається по кімнаті і спостерігає розкинуті на долівці квіти.*) А ось, знову несподіванка. Квіти... Ніжні весняні квіти. (*Піднімає декілька квіток, цілує їх*). Хто ж це з вас, друзі мої, любовно квіти розкинув мені під ноги? Не треба було. Не треба кидати під ноги квітів. Це боляче... Відживають, коли бачиш кинуті на землю квіти, гнітючі спомини. (Як в екстазі). Побравшись за руки, вони крокували... багато їх. Як сяяли їхні очі! В дитку теж зачаровано істину краси — добра. Як багато їх! Вони крокують... а мотори гарчать... гарчать. Світлість очей проти вогню залізних машин. А потім! Гаснуть очі... машини косять ряди і... на землі розквітають багряні квіти. Та ніколи не погаснуть істини, розцвілі в багряних, гордих квітах. Квітки мої, мої ви посестри рідні!... (*Вибухає нестримним плачем, падає на вколішки і згортає квіти*).

Мати (*припадає до Галі*): Донечко моя, не треба!

Марія: Цитьте! Ох, цитьте!

Стефа: Галю, Галочко! Встаньте!

Професор: Злощасні квіти, злощасні квіти мої...

Інженер: Нервовий припадок, очевидно.

Галля (поволі зводиться): Матінко моя, людоньки... пробачте, це розкинуті, потоптані квіти винуваті. Бачите, яка невдячна ваша гостя за квітучий килим. Та це — тільки хвилинка слабости. Вірте!

Мати: У тебе нерви, Галю...

Галля: О, ні, у мене нерви кріпкі, видержливі, держались цупко навіть, коли... (здержується, споглядаючи то на інженера, то на Нестора).

Інженер: Я переконаний, товаришко, що ваша, так сказати б — галюцинація, ваші криваві видива, не мають нічого спільного з вашими особистими пережиттями.

Галля: Де ж там... Колись читала книжку про звірів, що роздирали дітей.

Інженер: При чому ж тут невинні квіти? Яка безумна асоціація.

Галля: Це правда, що безумна. Ще раз усіх вас прошу вибачення. (Розглядається по стінах кімнати). Здається, все тут, як було колись. Але ні! Наче тут чогось бракує... Ох, мамо, тут татового портрету немає!

Мати: Він тепер у другій кімнаті висить.

Галля: Батько в вагоні на моїх руках помер. „Галю, — мовив, помираючи. — Ти, мати... (глянула протяжно на Нестора) Нестор... завжди...” — і не докінчив. Він нас усіх в останній хвилині життя згадав. (До усіх). Пробачте, я тільки на коротку мить. Я піду звітатися з батьком. Мамо, ходіть і ви. (Виходить з мамою у другу кімнату).

Священик: Мир прахові твоєму, душе праведна мученика безвинного. (Монотонно, півголосом мовить молитву за усопших. Марія і Стефа христяться, а далі в унісон зі священиком відмовляють молитву. Професор підходить до піяніна і задумано, з перервами, бере акорди в мольовій тонації).

Інженер (підходить до Нестора, який в задумі низько опустив голову, і кладе йому руку на плече): Розумію вас, Несторе Семеновичу. Розумію, що діється у вас в цій кадильно-панахидній атмосфері, але ви поступайте мудро, без нерозважних вчинків і зайвих слів. З приїздом вашої сестри ситуація досить складна... нездорова. Лікувати тут, здається, когось прийдеться. Ви кінчайте тепер ваш проект театру, а опісля вже візьмемось до очищення атмосфери у вашій сім'ї. Боріться з примарами минулого. Я певен, що ви переможете.

Священик (відмовивши молитву, важко підводиться і прямує до виходу).

Стефа і Марія *(повільно виходять за священником)*.

Нестор: Яке там у мене відношення до сім'ї. Я ж виростав зда- леку від матері, кілька останніх років провів на студіях у Києві... а... а... сестра, то тільки прикрі наслідки її перебування на за- сланні. Теперішня ситуація моя кошмарна. Рад би кудись втекти!

Інженер: О, ні, так не можна! Ви мусите вийти переможцем. Не вам відступати з дороги.

Нестор: І наміру такого не маю, але ж створилась така ситуація...

Інженер: Я вірю, що ви дасте собі з тим всім раду. Мені тре- ба б вже йти. Може проведете?

Нестор: *(вдягається, щоб вийти, на мент спиняється перед дверима, куди вийшла мати зі сестрою, а там слідує за інженером)*: З охотою!

Інженер *(від дверей)*: Трохи не забув. Прощайте, шановний то- варишу професор!

Професор *(заглиблений у формуванні якоїсь мелодії, що вийшла з мольових акордів, не чує прощання, ні виходу обидвох. Довгу хвилину на сцені він сам і звуки піяніна)*.

Галля *(входить і розглядається)*: Пішли. Яка прикрість. Мамо, і Не- стор пішов.

Мати: І Нестор... Ось тобі вся правда. Я так боялась вашої зустрічі! Він тебе, Галю, забув!

Галля: Коли забув, то пригадає. Коби тільки не зненавидів.

Мати: Його душу вбили. Вбили, живим залишили, і отрутою на- чинили.

Професор: Пробачте, що у зв'язку з вашими словами, пані до- бродійко, скажу вам одну з моїх сентенцій. Не вірити в смерть за життя! Вірити, вірити нам треба. З вірою треба нам зустрі- чати „завтра”.

Галля: А коли „завтра” буде як сьогодні?

Професор *(вдягається, а опісля по задумі)*: Тут вам три квитки на недільний концерт, де виконуватимуть мою симфонію „Льо- долом”. Вона вам присвячена, моя квітка. *(Дає Галі квитки і швид- ко виходить)*.

Галля *(біжить до дверей)*: Професоре, верніться!

Мати: Не клич, Галю. Він не вернеться. Добра душа, друг сер- дечний.

Галля: З вірою стрічати завтра... *(сідає на канапу, закинувши го- лову на спинку)* ...це він про Нестора... про все. Вірити... вірити! Власне вірою ми там жили, з вірою чекали, вмирили з вірою.

Мати: Кинь, Галю, спомини. Інші турботи є тепер. Ходи у другу кімнату, з'їси дещо.

Г а л я : Не таких турбот чекала я у вас, не таких... Мамо, коли я почула Несторові слова, висказані з такою жорстокою пасією, з ненавистю, я хотіла чимдуж тікати. Тікати хоч би туди, звідкіль приїхала.

М а т и : Я повинна була тебе краще приготувати, пробач мені.

Г а л я : Я здогадувалась...

М а т и : Коли його забрали від мене... як гірко він плакав! А я... я божеволіла. Сама... сама залишилась. До тебе хотіла поїхати, та дозволу не дали.

Г а л я : Ви були б не пережили.

М а т и : Я рада була померти.

Г а л я (*стає навколішки перед матір'ю і обома долоньями обнімає материне лице*): Мамо, мамочко, ви ще ніразу не усміхнулись сьогодні до мене. Усміхніться, радіймо цією вичікуваною хвилиною. (*Кладе голову на материні коліна*). В мріях пестилась я біля ваших колін, а біля мене грався братчик мій коханий. Мамо, а знаєте, що я зразу не впізнала його, вигляд і голос змінився.

М а т и : Ти його дитиною залишила.

Г а л я : Дитиною він в спогадах залишився. Ясноволосий мій коханий братік.

Н е с т о р (*входить у плащі з піднятим коміром. Стоїть хвилину у дверях*): Це оповідання про квіти... значить про жінок, про дівчат нелітніх, що їх розчавлено машинами... ти не вчитала?

Г а л я (*підводиться*): Ні, не вчитала.

Н е с т о р : І правда це? Ні, ні! Не кажи, знаю, ти не брешеш!

Г а л я : Ні, не брешу.

Н е с т о р : Кого це розчавлено і чому?

Г а л я : Кого?! Наших дівчат... жінок в святкових, вишиваних сорочках. А за що?..

Н е с т о р : Так, за що?

Г а л я : За відвагу. Вони спротивились владі.

Н е с т о р : Ага, законно, значить, були покарані... розумію.

Г а л я : А я законів бандитів-грабіжників не розумію, а радше не признаю! (*помітно хвилюється*).

М а т и : Діти, перестаньте!

Н е с т о р : Ми вже не діти, залишіть нас!

Г а л я : Ох, мамо, як колись — ви крикнули. (*Обнімає матір і цілує*)
Ви кричали на нас...

Н е с т о р : Не на тебе, — на мене кричала!

М а т и : Бо ти її зачіпав!

Г а л я : Мамо, мамочко, він пам'ятає! (*радіє*).

Нестор: Знову гістерія! А скажи, ти теж там була... і як це, **що** тобі нічого не сталося?

Галля: Не згадуй, прошу, не знаю, якось оціліла.

Мати: Залишіть, діти, цю недоречну розмову. Ходіть їсти.

Галля: Зараз...

Мати: Приходить зараз, я тільки підогрію, щоб тепленького з'їли. *(виходить)*.

Нестор *(нервово проходиться по кімнаті, а далі стає перед піаніном і бере партитуру „Льодолому” в руки)*: „Льодолом”! Біс його знає, що за цією назвою заховано... (до Галі), а ти... ясна річ, перепочивши, що думаєш зі собою робити?

Галля: Твоє запитання з турботи за мене, чи за... себе? Не тривожся, Несторе, я не стану завадою на твоєму шляху. Ти не будеш змушений проганяти мене з хати. Я... сама піду.

Нестор: Куди підеш?

Галля: Ще не знаю. Коли пристановища тут не знайду, то може туди, звідкіля приїхала. Мені вже нічого не страшно. Та ти цим не турбуйся.

Нестор: Я тебе не проганяю...

Галля: Хай твоя совість буде чиста. Я не докорятиму, бо розумію твоє становище. Перед тобою світла кар'єра...

Нестор: Ти глузуєш!

Галля: Ні трішки, я тебе розумію, ти шукаєш нової батьківщини, нових правд... та правда, Несторе, є те, що ти душею відчуваєш, прагнеш, любиш, а не ненавидиш. Ненависть правди не породжує. **Нестор: Ти віриш у правду... Галю?**

Галля: Вірю у любов, що ледяні гори торощать!

Нестор: Ого, тепер розумію. *(Дивиться на партитуру)* „Льодолом”! Отак, значить, з'являється в льодових оковах щілинка, далі вона більшає, лід тріскає, розбивається крига об кригу, а там уже виволення. Воля, перемога ясности... правди. Чи не так?

Галля: *(бере від Нестора партитуру)*: Добрий професор! Не забув мене, пам'ятав.

Нестор: Він тебе маршем хотів зустрічати... і... ці нещасні квіти були від нього.

Галля: Невже! *(Вибігає з кімнати, щоб принести флякона з водою)*.

Нестор *(підходить до робочого стола, бере олівець і заміряється працювати, та за хвилину, ніби щось пригадав, рішуче відкладає олівець, іде до піаніна і одним пальцем починає грати мелодію. На якомусь тоні зупиняється, бере його декілька разів)*: До біса тяжкого, забув!

Галя (входить з фляконом, кладе в нього квіти і ставить на робочому столі. До Нестора): Чи можна їх тут поставити? Не будуть заважати?

Нестор (не відповідає). Забув грати; може я пригадаю?

Галя: (підходить до Нестора бере його палець і веде ним по клявішах).

Професор (в дверях): Вибачте, я парасоля свого забув...

Галя: Це ви, професоре? Заходьте! Ох, яка рада!

Професор: І я радий, що вас у злагоді бачу. Вітаю вас, Несторе!

Нестор: Чого це?

Професор: Вітаю і поздоровляю із поворотом вашої сестри!

Нестор: Дякую. (Стискає витягнуту до нього руку професора).

Професор: Маршем вас, Галочко, хотів вітати! (Підходить до піяніна і починає могутнього марша).

Галя: Боже! Яка я щаслива! Несторе, брате, чи бодай трішки ти такий щасливий, як я?

Нестор: Здається... здається... (кидається до Галі і обнімає її).

